

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

INNOVATION TALABALAR AXBOROTNOMASI

 <https://innoworld.net>

 +998335668868

ILMIY JURNAL

ICJ JOURNALS
MASTER LIST

ISSN

INTERNATIONAL
JOURNAL
OF
SCIENCE
AND
TECHNOLOGY
RESEARCH CENTER

doi

zenodo

OpenAIRE

Academic
Resource
Index
ResearchBID

Google Scholar

open access.nl

INNOVATION TALABALAR AXBOROTNOMASI

3-JILD, 6-SON
2026

Jurnal quyidagi xalqaro bazalarda indekslanadi:

Google Scholar digital object identifier

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

OpenAIRE

Academic
Resource
Index
ResearchBib

Directory of Research Journals Indexing

Ilmiy jurnalning rasmiy sayti:

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2026

3-JILD, 6-SON | MAY - 2026 |

+99833 5668868 | www.innoworld.net | @Anvarbek_PhD

PARODONTIT KASALLIGINI DAVOLASHGA KOMPLEKS YONDASHUVLAR

Ergashev Bekzod Jaloliddin o'g'li

Central Asian Medical University xalqaro tibbiyot universitet talabasi,
Burhoniddin Marg'inoniy ko'chasi 64-uy, Farg'ona, O'zbekiston, tel: +998 95 485
00 70, e-mail: info@camuf.uz¹

E-mail: bekzodergashev0401@gmail.com¹

Orcid: <https://orcid.org/0009-0000-0382-0811>¹

Dolzarbligi.

Parodontit – tishlarni o'rab turuvchi va ushlab turuvchi to'qimalarning surunkali yallig'lanish kasalligi bo'lib, zamonaviy stomatologiyaning eng dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, katta yoshdagi aholining sezilarli qismi turli darajadagi parodontal kasalliklardan aziyat chekadi. Kasallikning rivojlanishi natijasida milk qonashi, patologik cho'ntaklarning hosil bo'lishi, alveolyar suyak rezorbsiyasi, tishlarning qimirlay boshlashi va oxir-oqibat ularning yo'qotilishi kuzatiladi. Bu esa nafaqat chaynash funksiyasining buzilishiga, balki bemorlarning hayot sifati pasayishiga ham olib keladi. So'nggi yillarda parodontitning etiologiyasi va patogenezini bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar ushbu kasallik multifaktorial xarakterga ega ekanligini ko'rsatmoqda. Kasallik rivojlanishida mikroorganizmlar bilan bir qatorda organizmning immun javobi, endokrin tizim kasalliklari, metabolik buzilishlar, zararli odatlar, noto'g'ri ovqatlanish va stress kabi omillar ham muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, qandli diabet, yurak-qon tomir kasalliklari hamda immunitet tanqisligi holatlarida parodontitning og'ir kechishi va davolash samaradorligining pasayishi kuzatiladi.

Uzoq vaqt oldingi davolash usullari ko'pincha tish yuzalarini professional tozalash, parodontal cho'ntaklarga ishlov berish va mahalliy dori vositalaridan foydalanish bilan cheklanib qoladi. Biroq kasallikning murakkab patogenezini bunday yondashuvning har doim ham yetarli samara bermasligini ko'rsatmoqda. Shu sababli parodontitni davolashda kompleks yondashuvni qo'llash zarurati ortib bormoqda. Kompleks davolash tarkibiga professional gigiyena, etiologik omillarni bartaraf etish, yallig'lanishga qarshi terapiya, antibakterial davolash, immunomodulyatsion choralar, fizioterapevtik muolajalar hamda bemorning og'iz bo'shlig'i gigiyenasini yaxshilash bo'yicha ta'lim berish kiradi. Parodontitning erta tashxisi va davolashiga qaratilgan kompleks yondashuv kasallikning progressiv rivojlanishini to'xtatish, tishlarni saqlab qolish va asoratlarning oldini olish imkonini beradi. Bundan tashqari, kompleks terapiya mikrotsirkulyatsiyani yaxshilash, yallig'lanish mediatorlari faolligini kamaytirish va parodontal to'qimalarning regeneratsiyasini rag'batlantirish orqali davolash samaradorligini oshiradi. Shu jihatdan parodontit kasalligini davolashga kompleks yondashuvning

klirik samaradorligini o'rganish va amaliyotga joriy etish stomatologiyaning muhim ilmiy-amaliy vazifalaridan biri hisoblanadi.

Material va usullar.

Izlanishlar 2024–2025-yillarda stomatologiya klinikasiga murojaat qilgan surunkali generalizatsiyalashgan parodontit tashxisi qo'yilgan 60 nafar bemor ishtirokida olib borildi. Tadqiqotga 25–60 yosh oralig'idagi erkak va ayol bemorlar jalb qilindi. Bemorlar klinik va rentgenologik tekshiruv natijalariga ko'ra ikki guruhga ajratildi.

Asosiy guruhga 30 nafar bemor kiritilib, ularda kompleks davolash usuli qo'llanildi. Nazorat guruhidagi 30 nafar bemorga esa standart konservativ davolash muolajalari o'tkazildi. Tadqiqotdan oldin barcha bemorlardan yozma ravishda rozilik olindi va tekshiruvlar bioetika tamoyillariga muvofiq amalga oshirildi. Barcha bemorlarda og'iz bo'shlig'ining umumiy holati baholandi. Klinik tekshiruv davomida milk rangining o'zgarishi, shish, qonash, patologik cho'ntaklar chuqurligi, tishlar qimirashi va og'iz gigiyenasi holati o'rganildi. Gigiyenik indeks (OHI-S), milk indeksi (GI), qonash indeksi (BI) va periodontal indeks ko'rsatkichlari qayd etildi. Alveolyar suyak holatini baholash maqsadida ortopantomografiya va periapikal rentgenografiya usullaridan foydalanildi.

Asosiy guruh bemorlariga kompleks davolash dasturi ishlab chiqildi. Dastlab professional og'iz bo'shlig'i gigiyenasi amalga oshirildi. Tish toshlari ultratovushli skaler yordamida olib tashlandi, tish yuzalari polishing qilindi va periodontal cho'ntaklarga kuretaj ishlovi berildi. Keyingi bosqichda antiseptik eritmalar bilan irrigatsiya hamda xorheksidin asosidagi preparatlar qo'llanildi.

Yallig'lanish jarayonini kamaytirish maqsadida mahalliy va umumiy yallig'lanishga qarshi preparatlar tavsiya etildi. Zaruratga qarab antibakterial terapiya buyurildi. To'qimalarning regeneratsiyasini rag'batlantirish uchun vitamin-mineral komplekslari, antioksidantlar hamda reparativ preparatlar qo'llanildi. Bundan tashqari, bemorlarga fizioterapevtik muolajalar, jumladan lazer terapiyasi va darsonvalizatsiya kurslari o'tkazildi. Nazorat guruhida professional gigiyena va standart mahalliy davolash muolajalari bilan cheklanildi. Bunda fizioterapiya va regenerativ terapiya usullari qo'llanilmadi. Barcha bemorlarga individual og'iz bo'shlig'i gigiyenasi bo'yicha tavsiyalar berildi. Tishlarni to'g'ri tozalash usullari o'rgatildi, terapevtik tish pastalari va interdental vositalardan foydalanish tavsiya qilindi. Kuzatuv davri 6 oy davom etdi. Klinik ko'rsatkichlar davolash boshlanishidan oldin, 3 oy va 6 oy o'tgach qayta baholandi.

Olingan natijalar statistik jihatdan qayta ishlandi. Miqdoriy ko'rsatkichlarning o'rtacha qiymati va standart og'ishlari hisoblandi. Guruhlar o'rtasidagi farqlar Student t-testi yordamida tahlil qilindi. Statistik ahamiyatlilik darajasi $p < 0,05$ deb qabul qilindi. Natijalar grafik va jadval ko'rinishida taqdim etildi hamda klinik samaradorlik ko'rsatkichlari asosida baholandi.

Tadqiqot natijalari.

Tadqiqot davomida kompleks davolash usulining surunkali parodontit bilan ogʻrigan bemorlardagi klinik samaradorligi baholandi. Davolash boshlanishidan oldin ikkala guruhdagi bemorlarda ham kasallikning oʻxshash klinik koʻrinishlari kuzatildi. Bemorlarning aksariyatida milklarning giperemiyasi, shishi, tish tozalash vaqtida qonashi, periodontal choʻntaklarning chuqurlashishi va ogʻiz gigiyenasining qoniqarsiz holati qayd etildi. Boshlangʻich tekshiruv natijalariga koʻra, OHI-S gigiyenik indeksi asosiy guruhda $2,8 \pm 0,3$ ni, nazorat guruhida esa $2,7 \pm 0,4$ ni tashkil etdi. Milk indeksi mos ravishda $2,3 \pm 0,2$ va $2,4 \pm 0,3$ ga teng boʻldi. Statistik jihatdan sezilarli farq aniqlanmadi ($p > 0,05$). Bu holat guruhlarining tadqiqot boshlanishida bir xil klinik holatda boʻlganligini tasdiqladi.

Davolashdan 3 oy oʻtgach asosiy guruhda gigiyenik indeksning sezilarli yaxshilanishi kuzatildi. OHI-S koʻrsatkichi $1,2 \pm 0,2$ gacha kamaydi. Nazorat guruhida esa ushbu koʻrsatkich $1,8 \pm 0,3$ ni tashkil etdi. Kompleks terapiya olgan bemorlarda milklarning shishi va qonashi sezilarli darajada kamaydi. Milk indeksi $0,9 \pm 0,2$ gacha pasaydi, nazorat guruhida esa $1,5 \pm 0,2$ darajasida saqlanib qoldi.

Qonash indeksining dinamikasi ham ijobiy natijalarni koʻrsatdi. Asosiy guruhda qonash holatlari 70–75 % ga kamaygan boʻlsa, nazorat guruhida bu koʻrsatkich 45–50 % atrofida boʻldi. Bemorlarning subyektiv shikoyatlari ham sezilarli kamaydi. Ular milkdagi noqulaylik, ogʻriq va badboʻy hidning kamayganligini taʼkidladilar. Olti oylik kuzatuv natijalari kompleks davolashning ustunligini yanada yaqqol namoyon etdi. Asosiy guruhda periodontal choʻntaklarning oʻrtacha chuqurligi 5,1 mm dan 2,9 mm gacha qisqardi. Nazorat guruhida esa ushbu koʻrsatkich 5,0 mm dan 3,8 mm gacha kamaydi. Bu farq statistik jihatdan ishonchli boʻlib chiqdi ($p < 0,05$). Rentgenologik tekshiruvlarda asosiy guruh bemorlarida alveolyar suyak rezorbsiyasining progressiyasi toʻxtagani kuzatildi. Ayrim hollarda suyak toʻqimasining zichligi ortgani qayd etildi. Nazorat guruhida esa yalligʻlanish belgilari kamaygan boʻlsa-da, suyak toʻqimasidagi regenerativ oʻzgarishlar kamroq namoyon boʻldi.

Tishlarning qimirash darajasi ham kompleks davolashdan keyin sezilarli kamaydi. Asosiy guruhdagi bemorlarning 63,3 % ida tishlar fiziologik barqarorlikka yaqinlashgan boʻlsa, nazorat guruhida bu koʻrsatkich 36,7 % ni tashkil etdi. Chaynash funksiyasining tiklanishi va bemorlarning hayot sifati yaxshilangani maxsus soʻrovnomalar orqali tasdiqlandi. Kompleks davolash tarkibidagi fizioterapiya usullarining qoʻllanishi mikrotsirkulyatsiya yaxshilanishiga xizmat qildi. Lazer terapiyasi yalligʻlanish mediatorlari faolligini kamaytirib, reparativ jarayonlarni tezlashtirdi. Darsonvalizatsiya esa toʻqimalarda qon aylanishini yaxshilab, shish va ogʻriqni kamaytirishga yordam berdi.

Bemorlarning davolashga rioya qilish darajasi ham yuqori boʻldi. Ogʻiz boʻshligʻi gigiyenasi boʻyicha oʻtkazilgan tushuntirish ishlari natijasida tishlarni toʻgʻri parvarishlash koʻnikmalari shakllandi. Bu esa uzoq muddatli natijalarning barqaror saqlanishiga ijobiy taʼsir koʻrsatdi. Shunday qilib, olingan natijalar kompleks yondashuvning parodontitni davolashda yuqori samaradorlikka ega ekanligini

ko'rsatdi. Etiologik omillarni bartaraf etish, professional gigiyena, antibakterial va yallig'lanishga qarshi terapiya, fizioterapiya hamda profilaktik choralarni birgalikda qo'llash klinik ko'rsatkichlarning sezilarli yaxshilanishiga olib keldi. Kompleks davolash natijasida yallig'lanish jarayoni kamaydi, periodontal cho'ntaklar qisqardi, tishlarning funksional holati yaxshilandi va bemorlarning hayot sifati oshdi.

Xulosa.

O'tkazilgan ilmiy izlanish natijalari parodontit kasalligini davolashda kompleks yondashuvning yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatdi. Professional og'iz bo'shlig'i gigiyenasi, periodontal cho'ntaklarga ishlov berish, antibakterial va yallig'lanishga qarshi terapiya, fizioterapevtik muolajalar hamda gigiyenik ta'limni birgalikda qo'llash kasallikning klinik belgilarini sezilarli darajada kamaytirdi. Kompleks davolash natijasida milk qonashi, shishi va yallig'lanishi kamaydi, periodontal cho'ntaklar chuqurligi qisqardi hamda tishlarning funksional barqarorligi yaxshilandi. Rentgenologik tekshiruvlar alveolyar suyak rezorbsiyasi progressiyasining sekinlashganini ko'rsatdi. Bemorlarning subyektiv baholashlari ham davolash natijalaridan yuqori qoniqlik hosil qilganliklarini tasdiqladi. Shunday qilib, parodontitni davolashda kompleks yondashuv nafaqat kasallikning klinik kechishini yaxshilaydi, balki uzoq muddatli remissiyaga erishish, tishlarni saqlab qolish va bemorlar hayot sifati oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu usulni amaliy stomatologiya faoliyatida keng qo'llash maqsadga muvofiq hisoblanadi.